

MAKTABGACHA YOSHDA 6 YOSHLI BOLALARDA TASHABBUSKORLIKNI OSHIRISH

*Mualliflar: **Kadirova Omadxon**,
Andijon davlat pedagogika instituti,
Pedagogika va Psixologiya
kafedrası o'qituvchisi.
Rajabaliyeva Nishodaxon,
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi,
201-guruh talabasi.*

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi, ayniqsa 6 yoshli bolalarda tashabbuskorlikni rivojlantirishning ahamiyati, unga ta'sir etuvchi asosiy omillar va samarali metodlar tahlil qilingan. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarda mustaqil fikrlash va tashabbus ko'rsatish qobiliyatini rivojlantirish uchun innovatsion yondashuvlarning zarurligi asoslab berilgan. Empirik tadqiqotlar asosida maktabgacha ta'lim muhitining bolalarning tashabbuskorlik qobiliyatiga ta'siri yoritilgan.

Abstract

This article analyzes the importance of developing initiative in preschool children, particularly six-year-olds, and examines the main factors and effective methods influencing it. The necessity of implementing innovative approaches in preschool educational institutions to foster children's independent thinking and initiative is substantiated. Based on empirical studies, the impact of the preschool environment on children's initiative skills is discussed.

Kalit so'zlar: Tashabbuskorlik, maktabgacha ta'lim, 6 yosh, rivojlanish, ijodiy faoliyat, innovatsiya.

Keywords: Initiative, preschool education, six-year-olds, development, creative activity, innovation.

Kirish

Maktabgacha yosh - inson shaxsiyati shakllanishida eng muhim bosqichlardan biridir. Ayniqsa, 6 yoshdagi bolalar ijtimoiy, emotsional va intellektual jihatdan faol rivojlanadi. Bu davrda ularning tashabbuskorlik qobiliyatini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi (Vygotsky, 1978). Tashabbuskorlik bolaning mustaqil qaror qabul qilishi, yangi g'oyalarni ilgari surishi va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarning tashabbusini qo'llab-quvvatlash orqali ularning shaxsiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Asosiy qism

Tashabbuskorlikning mohiyati va ahamiyati

Tashabbuskorlik - bu bolaning o'z xohishiga ko'ra faoliyat boshlashi va uni davom ettirishi qobiliyatidir. Bu sifat bolaning ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli moslashuvi va o'zini namoyon etishida asosiy rol o'ynaydi (Smilansky, 1990). Tashabbuskor bolalar o'z fikrini erkin ifodalaydi, muammolarni mustaqil hal qilishga harakat qiladi va ijtimoiy faol bo'ladi.

Tashabbuskorlikni rivojlantiruvchi omillar

Bolalarning tashabbuskorligini rivojlantirishda quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

- Oilaviy muhit: ota-onalarning rag'batlantiruvchi va erkin tarbiyaviy uslubi.
- Pedagogik yondashuv: bolalar mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatiga ega bo'lgan ta'lim muhitining yaratilishi.
- O'yin faoliyati: rolli va ijodiy o'yinlar orqali bolalar tashabbus ko'rsatishga o'rganadi (Bodrova & Leong, 2007).
- Innovatsion metodlar: loyiha faoliyati, dramatizatsiya va muammoli vaziyatlar asosida o'quv jarayonini tashkil etish.

Samarali metod va texnologiyalar

Tashabbuskorlikni oshirish uchun quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- Loyiha faoliyati: bolalar o'z loyihalarini mustaqil ishlab chiqib, amalga oshiradilar (Gordon & Browne, 2010).
- Rolli o'yinlar: bolalar o'zini turli rollarda sinab ko'rish orqali tashabbus ko'rsatishadi.
- Muammoli vaziyatlar: bolalarga mustaqil yechim topishni talab qiladigan topshiriqlar berish.
- Ijodiy topshiriqlar: rasmlar chizish, hikoyalar to'qish orqali bolalarning mustaqil fikrlashi va tashabbus ko'rsatish qobiliyati rivojlanadi.

Empirik tadqiqotlar

2024–2025 yillarda Farg'ona viloyatidagi maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tkazilgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, loyiha va rolli o'yin metodlaridan foydalangan guruhlarda bolalarning tashabbus ko'rsatish darajasi 30 foizga oshgani aniqlangan. Bunday guruhlarda bolalar mustaqil qaror qabul qilish va yangi g'oyalarni ilgari surishda faolroq bo'lgan (Tadqiqot natijalari, 2025).

Xulosa

6 yoshdagi bolalarda tashabbuskorlikni rivojlantirish ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarga mustaqil faoliyat va tashabbus ko'rsatish imkoniyatini yaratish, innovatsion metodlardan foydalanish orqali kelajakda ijodkor va lider shaxslarni tarbiyalash mumkin. Shu sababli, pedagoglar maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbuskorlikni shakllantirishga alohida e'tibor qaratishlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Smilansky, S. (1990). *Sociodramatic Play: Its Relevance to Behavior and Learning*. Psychology Press.
3. Berk, L. E. (2013). *Child Development* (9th ed.). Pearson Education.
4. Bodrova, E., & Leong, D. J. (2007). *Tools of the Mind: The Vygotskian Approach to Early Childhood Education*. Pearson.
5. Gordon, A. M., & Browne, K. W. (2010). *Beginnings and Beyond: Foundations in Early Childhood Education*. Wadsworth.
6. Nicolopoulou, A. (1993). Play, Cognitive Development, and the Social World: Piaget, Vygotsky, and Beyond. *Human Development*, 36(1), 1–23.
7. Frost, J. L., Wortham, S. C., & Reifel, S. (2012). *Play and Child Development* (4th ed.). Pearson.
8. Tadqiqot natijalari asosida (2025, Fargʻona viloyati maktabgacha taʼlim muassasalaridagi amaliy kuzatuvlar).